

דף צו.

תוכן ענינים

- א. בענין יבמה כאשת איש ליאסר בזנות.
- ב. בענין רב דאוסרה, הא ס"ל אין זיקה.
- ג. בענין ביאת יבום בן ט' אי קונה מה"ת.
- ד. בענין משהגדיל איך אשתו מתייבמת.

ובדרב המנונא קמיפלגי דאמר רב המנונא שומ"י

שזינתה אסורה ליבמה, דרב אמר הרי היא כאשת איש ומיפסלא בזנות..

א] בהא דיבמה הוי כאשת איש, דאם זינתה נאסרה 'להיבם', דן באתוון דאורייתא מהיכן נובע האישות, ונ"מ לסוגיין.

- א. באתוון דאורייתא (כלל ח') נסתפק בגדר איסור יבמה לשוק האם הוי איסור בעלמא, או איסור מדין אישות כעין איסורא דאשת איש, [ונ"מ אי אמרינן בה יהרוג ולא יעבור כשאר עריות, וכן נ"מ אי מקרי דבר שבערוה להצריך עדים].
- ב. ועוד נסתפק עפ"י הנ"ל דאת"ל דהוי מדין אישות, האם הוי מדין אישות היבם או מצד אישות הבעל שמת.
- ג. והביא סוגיין דנחלקו אי יבמה כאשת איש דלרב אם זינתה היא אסורה להיבם כאשת איש, ולשמואל אינה אסורה דאינה כאשת איש, וכתב די"ל דבזה גופא נחלקו, דרב ס"ל דאיסור יבמה לשוק מחמת אישות שיש בינה ובין היבם הוא, ולכן מיפסלא בזנות, ושמואל ס"ל דאיסור יבמה לשוק איסור ביאה גרידא הוא ולא מחמת ענין אישות ואין בינה ובין היבם ענין אישות כלל, ועל כן אין כאן שום טעם שתיאסר בזנותה ליבם, ושפיר נקטו לישנא דיהרי היא כאשת איש' ויאנה כאשת איש' דזהו עיקר פלוגתתם אם איסורה מפאת אישות או איננו מפאת אישות רק איסור גרידא.
- ד. עוד צידד דלכו"ע איסורה מחמת אישות, אבל נחלקו אי הוי אישות להמת או להיבם, דרב ס"ל דיש אישות בינה ובין היבם ומכח היבם היא אסורה לעלמא ועל כן כון שהיבם אוסר לכן הוא ג"כ נאסר [והוכיח כן מסוגיא דלעיל (דף צה).] דהבא על אשת איש 'נאסר האוסר' והיינו איסור הבעל הוא משום דהוא האוסר, וא"כ גם לגבי יבמה אי היבם הוא האוסר או שפיר הוא נאסר, ועיין להלן מה שדן מי הוא האוסר את היבמה לשוק] וא"ש דלרב שומ"י שזינתה אסורה ליבמה.
- ה. משא"כ שמואל ס"ל שאיסורה עדיין מכח הבעל ולא מכח היבם וא"כ אין היבם האוסר וממילא אינו נאסר כשזינתה, אולם העיר מלשון הגמ' דתלו אי הוי כאשת איש או לא, ולהנ"ל לכו"ע הוי כאשת איש ורק נחלקו למי.
- ו. ובעיקר האי נידון הביא דבר נפלא, דבגמ' קידושין (דף יד.) דן מנלן דיבמה קונה את עצמה במיתת היבם, ומשני ק"ו ומה אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתירתה, יבמה שהיא בלאו לא כל שכן, ופריך מה לאשת איש שכן 'אוסרה מתירה' תאמר ביבמה שאין אי אוסרה מתירה (דהבעל אסרה, ומיתת היבם מתירה), א"ר אשי הא נמי אוסרה מתירה 'יבם אוסרה ויבם שרי לה', וכתב דמבואר דנחלקו בזה גופא דתחילה סברו דהבעל אוסרה, ור' אשי השיב דהיבם אוסרה.
- ז. וכן כעין נידון זה יש סוגיא ערוכה בגיטין (דף פג:) דדנו היכן מצינו שזה אוסר וזה מתיר, ופריך ולא והרי יבמה שבעל אוסר ויבם מתיר, ומשני התם יבם הוא דקאסר לה דאי מבעל הא שריא וקיימא, הרי מבואר גם בזה דנחלקו מהיכן נובע אישות היבמה לאוסרה האם מהבעל או מהיבם, ומסקינן דאיסורה משום היבם אבל מצד הבעל כבר הותרה.

ב] מבואר שיטת רב דאסורה להיבם, והקשו האחרונים הא רב ס"ל אין זיקה.

- א. הנה יש כאן הערה גדולה על סוגיין, דלהך אב"א נמצא דפלוגתת רב ושמואל אי יבמה כאשת איש היינו אי נפסלה בזנות להיבם, דלרב הרי היא כאשת איש לגבי היבם, וכשזינתה נאסרה להיבם כדין סוטה לבעלה, ולשמואל אינה כאשת איש וכבר נתבאר במאי פליגי. ולכל הצדדים הרי לרב יש לה קשר אישות להיבם דלכן היא נאסרת לו בזנותה.
- ב. והקשה באבי עזרי (הל' יב"ח פ"א הי"ג, ופ"ו הי"ח) ועוד אחרונים הא לעיל (דף יז:) אמר ר' הונא אמר רב דשומרת יבם שמתה מותר באמה, ופ"י בגמ' דקסבר אין זיקה ופרש"י שם דזיקת יבמתו לא אלימא למיהוי כארוסה להאסר באמה וכו'. ומשמע דלרב דאין זיקה הרי ליכא אישות בינה והיבם, ואיך אמרינן כאן דלכן נאסרת בזנות דהרי היא כאשת איש להיבם [וכן הקשה עוד דגם למ"ד דאין זיקה יתכן דאוכלת בתרומה מה"ת ע"י היבם, ועוד חזינן הפרת נדרים וכו'].
- ג. ולכן כתב לבאר דמצינו בקידושין שני גדרים א' דין מתקדשת שנתפס בה הקידושין ונחשבת שכבר נתקדשה לו. ב' ועוד דין אישות ושאיירות לענין איסור קורבה וכדומה. ומוכח בח"י רבינו הגר"ח דיתכן דיהא נתפס חלות מתקדשת אע"ג דעדיין לא חל האישות [כמש"כ לגבי המקדש עובר].
- ד. ולפ"ז י"ל דלכו"ע היא קנויה לו [מן השמים] דזהו עיקר איסור יבמה לשוק שהיא אשתו, אולם אין בה איסורי שאירות וקורבה. וצ"ל דשומ"י שזינתה ליאסר על היבם מספיק השם מתקדשת ע"ש. וכן פ"י כע"ז בנוסח אחר עוד אחרונים.

בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל ע"י אחיו והאחין פוסלין על ידו.

[ג] דין ביאת קטן בן ט' ביבמתו האם מהני מה"ת או רק מדרבנן.

- א. תנן דבן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל ע"י האחין והאחין פוסלין על ידו. ור"ל דאם בא קטן בן ט' על היבמה אחר שנעשה בה מאמר או גט מהאחין הוא פוסל אותה להאחין, אולם גם האחין פוסלין על ידו אחר שבא עליה, וחזינן דאין ביאתו קונה לגמרי. ופרש"י דביאתו לא קניא לגמרי אלא כמאמר בעלמא, ושפיר מהני אח"כ מעשה האחין.
- ב. ומבואר דביאת קטן ביבמתו מהני במקצת, דאינו כגדול דקונה לגמרי לפטור מחליצה, אבל אינו כשאר עשיות דקטן דאינו כלום, אלא כאן אהני ביאתו קצת דתיהוי כמאמר בגדול דהיא צריכה ממנו גט וחליצה וגם פסל על האחין.
- ג. אולם הא דאהני במקצת אינו מה"ת, וצריכין לבאר האם מה"ת קנה לגמרי וחז"ל תקנו שיהא 'רק' כמאמר, או דמה"ת לא קנה כלל, וחז"ל תקנו שיהא 'כמאמר'. וכידוע דנחלקו בזה הראשונים ד"י"א דקונה מה"ת וחז"ל 'גרעו' דינו שיהא רק כמאמר. ו"י"א דאדרבה דאינו קונה כלל, ונתנו בו כח מדרבנן שיהא כמאמר.
- ד. ומקור הפלוגתא הוא בקידושין (דף יט.). דהגמ' אוקים מיעוט דאיש אשר ינאף את אשת 'איש' פרט לאשת קטן דמיירי בבן ט' שבא על יבמתו דסד"א דקניא ליה וקמ"ל. ונחלקו מהו הקמ"ל, דתוסי' פי' דקמ"ל דאינו קונה כלל. ורש"י פי' דקונה מה"ת הואיל והיתה זקוקה לו, ורק נתמעט ממיתה, ותוסי' הוכיחו כן מהא דאמרינן דעשו ביאתו כמאמר משמע דהוי מדרבנן.
- ה. אמנם הראשונים תי' דלרש"י ר"ל דתקנו לגרוע שאינו קונה אלא כמאמר. ויש בו כל דיני מאמר אחר מאמר וכדו'.
- ו. **שיטת רש"י:** ובביאור שיטת רש"י דקונה מה"ת אע"ג דקטן אינו בר קידושין, כבר הביא הרמב"ן מהתוספתא כל ביאה שצריכה דעת אין ביאתו ביאה אין צריכה דעת ביאתו ביאה. ומבואר דהא דאין לו ביאת קידושין וכדו' היינו משום דאין לו דעת, אבל בביאת יבום דא"צ דעת שפיר קונה אותה ולא גרע מביאת שוגג.
- ז. ובעיקר דעתו נחלקו האחרונים האם יש לו אישות גמורה ורק התורה מיעטו ממיתה מדכתיב אשר ינאף את אשת איש, או דנכלל בגזיה"כ חסרון בקנינו דאינו אישות גמורה [ונ"מ דיתכן דלא תהא יבמתו נאסרת בזנות כיון דאינו אשתו לגמרי, וכדמצינו בהרמב"ן (דף נא:) בשם הר"א אב ב"ד, ועיין בברכ"ש סי' ט', ושיעורי ר' שמואל דף לב. מש"כ בזה].
- ח. **שיטת התוס'.** והאחרונים דנו בדעת התוס' למה חולק על רש"י, ומ"ט לא אמרינן כסברת הרמב"ן דביאת שוגג בלי דעת דמהני ליבום. ובנו"ב () תי' דכתיב איש והוי גזיה"כ דאין קטן קונה כלל.
- ט. בעונג יו"ט (סי' קע"ט) תי' עפ"י דברי התוס' בכתובות (דף נו.) דהמתנה ע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה הוי קידושין לחצאין, ונמצא דחלק מהקידושין היינו להתחייב להאשה בשאר כסות ועונה, וקטן שאינו בר חיובא ס"ל לתוס' דלייש בו קידושין כלל. והא דס"ד דמועיל ביבום היינו משום דהקנו לו מן השמים עיין בדבריו.
- י. בגמ' דנו אי ביאת קטן מהני רק מתחילה ולא בסוף, ואז אי אח גדול עשה מאמר ואח"כ הקטן עשה ביאה לא יועיל כלום ותהא מותרת לבעל המאמר, ומסקינן דביאה מהני בין בתחילה ובין בסוף, ומאמרו מהני רק בתחילה ולא בסוף.
- יא. בשיעורי ר' שמואל (דף לב.) אות רמ"ז) העיר תמיה עצומה הא לשיטת רש"י והרמב"ן דביאת קטן קונה מה"ת וא"כ איך נימא דלא מהני אחר מאמר דגדול, הא מאמר ודאי הוא רק מדרבנן ואיך לא תפסול ביאה דאורייתא אח"כ.

דף צו: בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת

ומת.. הראשונה חולצת ולא מתייבמת והשנייה או חולצת או מתייבמת וכו'.

[ד] תמיהת האחרונים איך השניה מתייבמת אחר חליצת הראשונה, הא למקצת ראשונים מהני ביאת בן ט' מה"ת.

- א. האור שמח (הל' יבוי"ח פי"א הי"ז) והעונג יו"ט (סי' קע"ט) הקשו תמיה עצומה, דלרש"י דקטן בן ט' קונה מה"ת, א"כ כשחלץ לראשונה האידך יכול ליבם לשניה אח"כ, הא מה"ת מהני יבום הקטן, ונמצא דשתיהן בבית אחד, ולאחר שחלץ לראשונה אידך השניה מתייבמת הא קעברה על לא יבנה מה"ת [ואי הכל מדרבנן י"ל דהקילו].
- ב. בעונג יו"ט כתב ח"י גדול, דגם אי ביאת בן ט' קונה מה"ת, מ"מ ליכא קיום מצות יבום דהא עדיין אינו בר הקמת שם וא"כ היא עדיין אינה נתרת לשוק בלא חליצה, ואז כשמת כיון דצריכה חליצה מצד זיקת הראשון ממילא ע"י שחלץ לראשונה אינו עובר בלא יבנה שחליצתו היא בשביל זיקת הראשון ולכן השניה מותרת ביבום, ובשיעורי ר' שמואל תמה עליו ע"ש, ולכן תי' באופ"א דכיון דחסר בהאישות על כן אינו יכול לפטור צרתה, וא"כ שפיר ליכא גם לא יבנה.